

Aleksandra Nowysz
architecture / research / photography
+48 889 526 775
ola.nowysz@gmail.com

P O R T F O L I O

Projekt "Weak Militarisation" jeszcze nigdy nie był publicznie prezentowany a zależy mi na pokazaniu tej pracy w przestrzeni galeryjnej. Uważam, że temat militaryzacji krajobrazu jest istotny. Projekt podkreśla złożoność percepcji militarnego krajobrazu, który jest jednocześnie widoczny i ukryty, rozproszony i dystansujący, co prowadzi do jego wyparcia ze zbiorowej świadomości. Tego typu analiza jest kluczowa dla zrozumienia, jak militaryzacja wpływa na codzienne życie i ekosystem Okinawy, ale także jak te procesy są marginalizowane w globalnym dyskursie. Na przykładzie jednej wyspy projekt porusza problem uniwersalny, szczególnie w kontekście aktualnych wojen i towarzyszących im polityk.

Aleksandra Nowysz jest architektką związaną z Katedrą Architektury i Rewitalizacji w SGGW. W 2019 roku uzyskała stopień doktora w dyscyplinie Architektury i Urbanistyki na Politechnice Wrocławskiej. Jej dysertacja dotyczyła architektury miejskiego rolnictwa. Studiowała także w Instytucie Twórczej Fotografii w Opawie oraz ukończyła Program Mentorski prowadzony przez fotograficzny kolektyw Sputnik. Aleksandra łączy pracę badawczą i praktykę architektoniczną z działaniem w obszarze sztuk wizualnych i z zaangażowaniem społecznym. W 2016 roku uczestniczyła w projekcie Open Design School w Materze – Europejskiej Stolicy Kultury. Brała udział też w 2. Forum Suwerenności Żywnościowej w Warszawie (2020), konsultowała Plan Zazieleniania Wrocławia. Jest kuratorką wystawy na temat ogrodów społecznościowych w Polsce – "Miasto-Ogród-Społeczność", pokazywanej w ogrodzie "ROD Pratulińska" w Warszawie (2020). W 2016 r. została laureatką stypendium Prezydenta Wrocławia w zakresie sztuki. Przyznano jej też stypendium Exercising Modernity Cultural Scholarship na badania, dotyczące miejskiego rolnictwa w projektach modernistycznych osiedli. Jest autorką cykli fotograficznych poświęconych kwestiom architektury wernakularnej i krajobrazu. Odebrała kilka rezydencji artystycznych, a jej prace były prezentowane m.in. podczas festiwali: TIFF we Wrocławiu, Miesiąca Fotografii w Krakowie, Rydze i Bratysławie, jak również w galeriach BWA Wrocław i Photon w Lublanie oraz Wiedniu.

“TRWAJ CHWILO, JESTEŚ PIĘKNA!”

2023 | Wrocław (PL)

Przegląd Sztuki SURVIVAL 2023, Wrocław

III Nagroda Publiczności

Wielokanałowa instalacja przestrzenno-dźwiękowa:

artystyczna „rekonstrukcja” instalacji grzewczej w celu nagłośnienia dźwięków produkowanych przez budynek kotłowni

Autorka: Aleksandra Nowysz

Sound design: Agata Zemla

Kurator: Daniel Brożek

nagranie audio dostępne pod linkiem: https://sggwpl-my.sharepoint.com/:u:/g/personal/p376205_sggw_edu_pl/EaivY24uYW1KIEPQqJQf8gB_jNz333W7ScduZbjUyMWlw?e=LI8Yjz

W budynku kotłowni, w latach 1901–1945, przetwarzano węgiel w energię termiczną, którą następnie blaszanymi rurami dystrybuowano do hal zajezdni tramwajowej Popowice. Kilkusetmetrowa zewnętrzna sieć rur łącząca wolnostojące budynki jest przykładem projektowania “z rozmachem” charakterystycznego dla ery nowoczesności. Ambitne projekty napędzane były (i nadal są) wizją rozwoju motywowanego powszechnym dobrobytem, który w tym przypadku realizowano ocieplając zimne hale, gdzie pracowali robotnicy a przez krótki okres również robotnice. Chęć poprawy ich warunków pracy była bezdyskusyjnie słuszna, niemniej nieodłączną cechą postępu są ukryte lub ignorowane straty. Tę tragedię rozwoju doskonale oddaje postać Fausta w dramacie Goethego.

Kiedy budowano zajezdnię marzono o stałym wzroście gospodarczym i nie brano pod uwagę skończoności zasobów naturalnych, w tym węgla. Bardzo dobrze to podejście oddaje architektura kompleksu zajezdni: przestrzenne hale o stalowej konstrukcji i cienkich ścianach z materiałów o wysokich współczynnikach przewodzenia ciepła oraz zewnętrzna sieć rur, którymi transportowano ciepło, ignorując jego ogromne straty na każdym metrze blaszanej i wyprowadzonej na zewnątrz instalacji. Oczywiście energochłonność jest wpisana w estetykę architektury modernizmu, a zajezdnia jest tylko tego przykładem. W końcu industrializacja wyznaczyła epokę nieustannego ruchu – przepływu kapitału, wiedzy, ale również energii. Projektowano tak jakby przepływ energii miał się nigdy nie kończyć. Wygładzono wszelkie powierzchnie –

niwelując fałdy. Ze ścian, podłóg i stropów usunięto ornament, draperie, tkaniny i dywany, którymi wcześniej zdobiono przegrody architektoniczne, ale które również zatrzymywały ciepło we wnętrzach domów. Mając przed sobą perspektywę technologiczną, wstrzymywanie przepływu energii materiałem o właściwościach termoizolacyjnych mogło wydawać się zbędne i ograniczające. Z gładkich powierzchni modernistycznej architektury biła oczywistość jedynej możliwej drogi w kierunku postępu.

W przemysłowym obiekcie kotłowni odczytałam alegorię Fausta – człowieka nowoczesnego nieustająco realizującego zakrojone na szeroką skalę projekty rozwoju. W okresie swojej świetności w kotłowni ogrzewano masy powietrza i transportowano je rurami do hal zajezdni. Jednak realizując nowoczesny paradygmat, obiekt szybko stał się przestarzały i dziś stoi pusty. W momencie, kiedy w kotłowni spalono ostatnią tonę węgla odmienił się jej los determinowany przez kapitalistyczny porządek. Kotłownia zatrzymała się w bezruchu produkcyjnym, ale jednocześnie w inercyjnym wytwarzaniu muzyki – “Trwaj chwilo, jakże jesteś piękna!”.

W momencie tej przemiany Kotłownia znalazła się w innym możliwym świecie (Kotłownia zawsze tworzyła muzykę, ponieważ “odpadowym” produktem ruchu ciepłego powietrza w blaszanych rurach był także dźwięk). Na przekór swojej modernistycznej architekturze, dźwiękom kotłowni bliżej do barokowej fałdy. W tym pofałdowanym muzycznym uniwersum słychać inne możliwe światy.

12 AULETRYD

2021 | Itaka (GR)

Instalacja przestrzenno-dźwiękowa *site specific*

Wystawa grupowa: „Return to Ithaca”, In SiLo, wrzesień 2022, Wolkersdorf Castle (AUST)

Prezentacja dokumentacji audio-wizualnej projektu *site specific* zrealizowanego na wyspie Itaka

Koncepcja: Aleksandra Nowysz

Realizacja: Aleksandra Nowysz, Maciej Zych

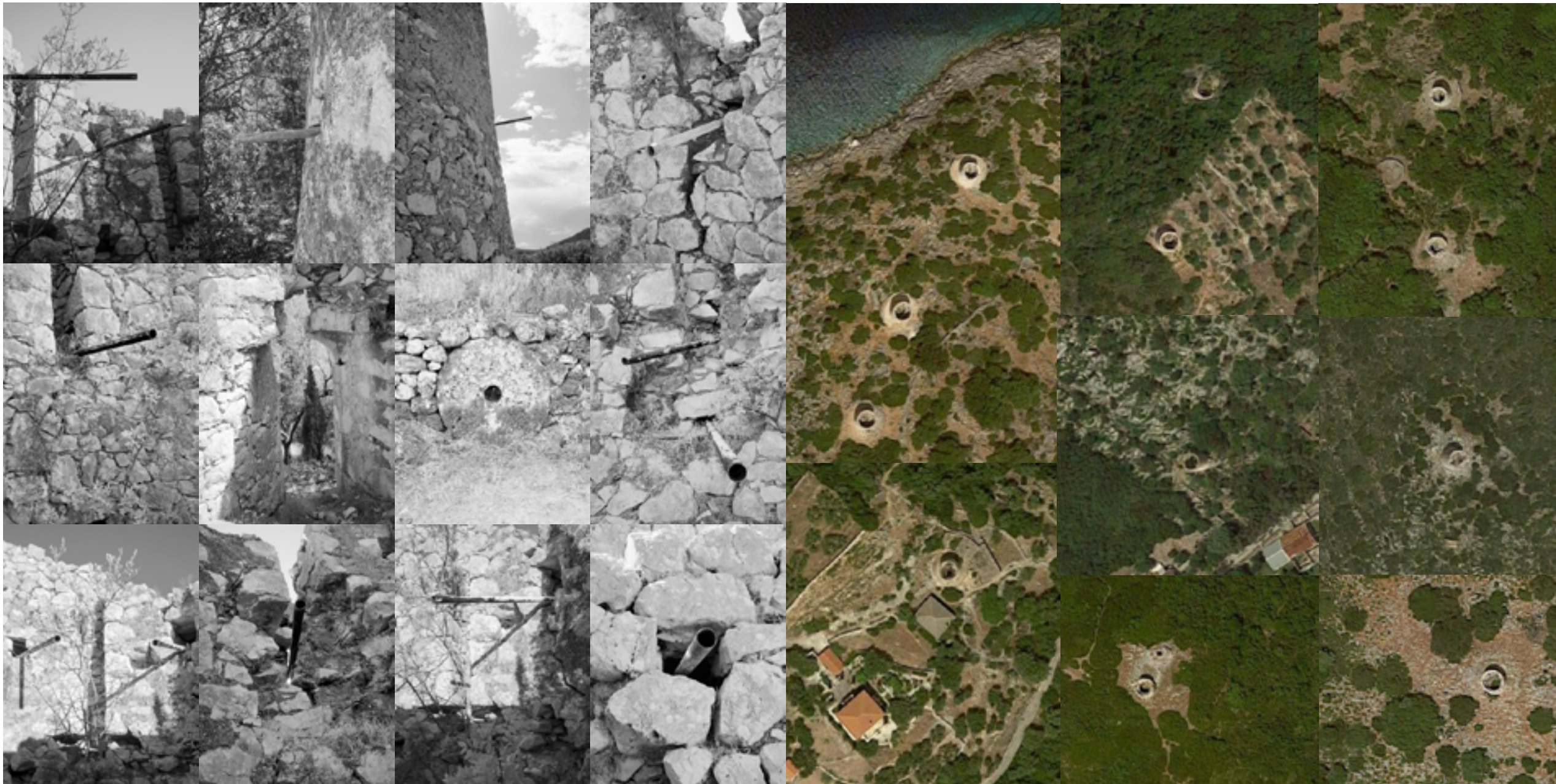
Postprodukcja dźwięku: Paweł Krzaczkowski

Kurator: Martin Breindl

nagranie audio dostępne pod linkiem:

https://sggwpl-my.sharepoint.com/:u:/g/personal/p376205_sggw_edu_pl/Eb_8uFoGqBtHqRRPO-OPB3zYBctWaj3b_rS8CXbnCj735KQ?e=ZwQEUH

Wiatr napętniał żagle okrętu Odyseusza, który stał się symbolem podróżnika – bohatera, człowieka czynu, mężczyzny – panującego, wyczekiwanego i powracającego. Podczas całej Odysei, autor nie wspomniał, że wiatr nie tylko popychał statek po morzu, ale również poruszał skrzydła wiatraków na lądzie, gdzie chłopki miały ziarno na mąkę do chleba. Praca reprodukcyjna, wykonywana głównie przez osoby z klasy ludowej, zazwyczaj była pomijana w historii opowiedzianej przez dominującą klasę i płeć. W Odysei Homera znajdziemy wiele opisów bukolicznych uczt, bogatych w produkty tej ukrytej pracy ludu. Oprócz obfitości jedzenia i picia, rzekomych darów bogów, uczty urozmaicały Auletrydy – dziewczyny grające na fletach typu aulos. Auletrydy były także niewolnymi pracownikami seksualnymi, a ich gra na aulosach symbolicznie zamykała im usta. Motyw uciszania kobiet pojawia się również w Odysei, kiedy zasztyletowano dwanaście niewolnic. To właśnie im Margaret Atwood przywraca głos, tworząc z nich chór w Penelopiadzie –feministycznej interpretacji Odysei.

Obecnie na wyspie Itaka znajdują się ruiny kilkunastu kamiennych wiatraków. Stoją one na swoich naturalnych postumentach – w miejscach wyniesionych, tak aby mogły łapać więcej wiatru w skrzydła, po których dziś zostały tylko ślady w murowanej konstrukcji. Postanowiliśmy ponownie “uruchomić” 12 ruin wiatraków, wykorzystując energię wiatru do produkcji – tym razem sztuki. W istniejące otwory w kamiennych murach włożyliśmy metaolwe rury, tworząc w ten sposób z ruin wiatraków instrumenty muzyczne działające jak najprostsza wiejska fujarka, flet, tudzież aulos.

Ruiny wiatraków, penetrowane i inhalowane jednocześnie, to alegoria Auletryd. Dwanaście to liczba równa służącym – uciszonym, zgwałconym i zabitym w Odysei. Nieme ruiny stały się grającymi pomnikami. Jest to hołd dla wszystkich osób wykonujących pracę reprodukcyjną – pominiętych przez historię i ukrywanych w teraźniejszości.

BENEATH THE CONCRETE, THE RIVER!

2022 | Okinawa (JP)

Audio–wizualny projekt *site specific* zrealizowany podczas rezydencji artystycznej na Okinawie (13.08-16.09.2022)

Wystawa Art Naha: grudzień 2022, Okinawa

Autorka: Aleksandra Nowysz

Zespół kuratorski: Titus Spree i Naoko Uchima

Opis towarzyszący wystawie:

It has been discovered that fish are drawn to the sounds of a coral reef ecosystem. Scientists have harnessed this phenomenon to reverse the decline of dying reefs. By playing reef sounds, they attract fish back to deteriorating patches, helping to revive the ecosystem.

Right now, you are standing inside a concrete structure built over the Garve riverbed. The sounds of a coral reef, designed to attract fish, are playing from speakers, indicating that non-human species are participating in the event with you—they are beneath the building. The photos displayed show concrete surfaces affected by moisture. This is rainwater that would have fallen into the river but instead pooled on the concrete floor, as well as water from the river rising through capillary action where the waterproofing may be compromised.

The title „Beneath the Concrete, the River!” echoes the famous slogan from Paris 1968, „Beneath the Pavement, the Beach!” (French: Sous les pavés, la plage!), symbolizing the desire for freedom hidden beneath the rigid structures of the socio-political system. This reference is intended to evoke the contemporary history of Okinawa, particularly the U.S. military presence and the concrete construction of U.S. bases, which has also influenced local architecture, now predominantly concrete. Additionally, the military’s impact extends to local ecosystems, including coral reefs, especially in light of the ongoing Henoko landfill reclamation project.

LEPSZE JUTRO

2016 | Wrocław (PL)

Cykl fotografii

III 2021 – wystawa online, BWAi Kulturzug Wrocław-Berlin: <https://bettertomorrow.bwa.wroc.pl/>

V 2021 – wystawa indywidualna, galeria Karrot, Warszawa (PL)

VI 2020 – wystawa grupowa Show Off, Miesiąc Fotografii w Krakowie (PL)

XII 2019 – wystawa indywidualna, galeria Photon, Ljubljana (SI)

I nagroda w międzynarodowym konkursie „Different Worlds” Photon Gallery

X 2018 – wystawa grupowa Different Worlds 2017, Miesiąc Fotografii w Bratysławie (SK)

V–VII 2018 – wystawa Lepsze Jutro, BWA Studio, Wrocław (PL)

III 2018 – wystawa Different Worlds 2017, galeria Photon w Wiedniu (AUST)

XI 2017 – wystawa Different Worlds 2017, galeria Photon w Lublanie (SI)

W dyskursie urbanistycznym obecny jest podział na to, co miejskie (urban) i to, co wiejskie (rural). Następstwem powyższej dychotomii jest paradygmat, według którego konkretne cechy krajobrazowe przypisywane są jedynie miastom, a inne wyłącznie terenom wiejskim. Przykładem jest włączenie rolnictwa do zagadnień ruralistyki, a nie urbanistyki. Tymczasem, praktyka rolnictwa w mieście jest faktem. Z raportu Urban Agriculture wynika, że ok. 800 mln mieszkańców miast na całym świecie zajmuje się rolnictwem.

Rozdział urbanistyki i funkcji agrarnej jest następstwem przemian związanych z rewolucją przemysłową. Ekspansja miast oraz zdobycze technologiczne umożliwiające transport na długie dystanse spowodowały separację produkcji rolnej od konsumenta. Zagadnienia związane z zaopatrzeniem metropolii w żywność oraz konsekwencje przestrzenno-społeczne procesów industrializacji były asumptem do powstania koncepcji miast utopijnych takich jak Garden-cities (E. Howard), Broadacre (F.L. Wright) oraz New Regional Pattern (L. Hilberseimer). W tych i innych koncepcjach hybryd urbanistyczno-agrarnych, rolnictwo traktowano jako istotny czynnik kształtujący miasto. Ogrody działkowe to jeden z typów miejskiej przestrzeni agrarnej, który zastosowano w praktyce. Pierwsze założenia

działkowe są pozostałością socjalnych idei ery przemysłowej.

Współcześnie działki są alternatywnym miejscem funkcjonującym poza paradygmatem maksymalizacji zysku. Przestrzeń ogródków działkowych wyłamuje się regule porządku urbanistycznego, a działkowa architektura nie przystaje do norm estetycznych, których ramy określają funkcjonalistyczne obiekty biurowe, krzykliwa architektura centrów handlowych oraz osiedla deweloperskie.

Ogród w warstwie symbolicznej reprezentuje miejsce idealne. Baśniowa estetyka cyklu fotograficznego Lepsze Jutro ma oddać utopijny wymiar ogródków działkowych. Szukając utopii w miejscu realnym, chciałam zwrócić uwagę na alternatywne możliwości budowania habitatu ludzkiego oraz kwestię etyki środowiskowej. Ogrodnik, aby cieszyć się plonami, musi podporządkować swoje działania dynamice natury. Takie podejście jest przeciwne rolnictwu przemysłowemu, gdzie przyroda jest jedynie eksploatowanym zasobem.

*Cities are huge mouths. Essentially the farmer is food-master for the great mouth. He has many subsidiaries, but his primary job is to feed these great feudal survivals of the city [...]
Without the farmer our towns and cities, big and small, would go naked and starve.*

[Frank Lloyd Wright, *The Living City*, New York 1958]

